

UZASADNIENIE

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska PLH280012 został sporządzony przez sprawującego nadzór nad obszarem na okres 10 lat, w celu ochrony przedmiotów ochrony znajdujących się w jego obrębie. Na podstawie art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, z późn. zm.) regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, zawierający zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ww. ustawy.

Zgodnie z art. 28 ust. 8 cyt. ustawy plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 położonego na terenie więcej niż jednego województwa ustanawiają wspólnie, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, na których obszarze działania znajdują się części tego obszaru. W przypadku Ostoi Lidzbarskiej zarządzenie wydają wspólnie Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.

W związku z art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody z planu zadań ochronnych dla przedmiotowego obszaru Natura 2000 wyłączono obszary pokrywające się z rezerwatami przyrody: Czarny Bryńsk, Ostrowy nad Brynicą, Szumny Zdrój im. Kazimierza Sulisławskiego, dla których ustanowiono plany ochrony uwzględniające zakres PZO. Powyższe plany ochrony zostały ustanowione zarządzeniami Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy: zarządzenie Nr 0210/13/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 19 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Czarny Bryńsk”; zarządzenie Nr 0210/10/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Ostrowy nad Brynicą”; zarządzenie Nr 0210/12/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 29 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Szumny Zdrój im. Kazimierza Sulisławskiego”.

Zgodnie z art. 28 ust. 4 cyt. ustawy o ochronie przyrody, w związku z art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2013 r. poz. 1235, ze zm.) Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie, obwieszczeniem znak: WOPN-OON.6320.105.2013.IMI z dnia 19 lipca 2013 r. podał do publicznej wiadomości informację, że przystąpił do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska PLH280012. Ww. obwieszczenie zostało zamieszczone na stronach internetowych RDOŚ w Olsztynie, RDOŚ w Bydgoszczy i RDOŚ w Warszawie. Jednocześnie poinformowano o możliwości zgłaszania uwag do dokumentacji gromadzonej podczas prac nad sporządzaniem projektu planu zadań ochronnych: w formie pisemnej, do protokołu lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym.

W trakcie procesu planistycznego przeprowadzono 2 spotkania dyskusyjne, które odbyły się z udziałem Zespołu Lokalnej Współpracy, biorącego udział w tworzeniu dokumentacji do planu zadań ochronnych. Pierwsze spotkanie dyskusyjne odbyło się 7 listopada 2013 roku, drugie przeprowadzono 11 grudnia 2013 roku.

Plan zadań ochronnych opracowano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186, ze zm.) oraz zgodnie z zakresem, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ww. ustawy o ochronie przyrody.

Zgodnie z ww. aktami prawnymi dokonano opisu granic obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska PLH280012 w formie wektorowej warstwy informacyjnej, w układzie współrzędnych, o którym mowa w § 3 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 października 2012 r. w sprawie

państwowego systemu odniesień przestrzennych (Dz. U. z 2012 r., poz. 1247), tj. w Państwowym układzie współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992, a także opracowano mapę obszaru.

W trakcie opracowania planu zadań ochronnych zgromadzono, zweryfikowano i uzupełniono informacje o obszarze i przedmiotach ochrony. Za przedmioty ochrony tego obszaru uznano 18 typów siedlisk przyrodniczych: 3140 twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic *Charete*; 3150 starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*; 3160 naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne; 6120 ciepłolubne, śródłądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*); 6210 murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*); 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*); 6430 ziołorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*); 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*); 7110 torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe); 7120 torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji; 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*); 7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk; 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*); 91D0 bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugosphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne; 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe); 91F0 łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*); 91I0 ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*); 91T0 sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum* i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*). Przedmiotami ochrony tego obszaru są także następujące gatunki zwierząt: 1355 wydra europejska *Lutra lutra*; oraz gatunki roślin: 1393 sierpowiec błyszczący *Drepanocladus vernicosus*; 1903 lipiennik Loesela *Liparis loeselii*; 1437 leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum*; 1477 sasanka otwarta *Pulsatilla patens* i 1617 starodub łąkowy *Angelica palustris*.

Zgodnie ze Standardowym Formularzem Danych sporządzonym dla obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska PLH280012 do przedmiotów ochrony Ostoi należy również siedlisko przyrodnicze typu *7210 torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum buxbaumii*, *Schoenetum nigricantis*). Nie jest ono jednak przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 zdefiniowanego na potrzeby niniejszego zarządzenia, ponieważ pojedynczy płat tego siedliska leży w rezerwacie przyrody Czarny Bryńsk, czyli w części obszaru Natura 2000, która została wyłączona z opracowania planu zadań ochronnych.

Oceny stanu ochrony przedmiotów ochrony dokonano na podstawie dostępnych danych (obowiązujący SDF i dane Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego) oraz badań terenowych. Badania przeprowadzono zgodnie z metodyką stosowaną standardowo dla potrzeb monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych realizowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Instytut Ochrony Przyrody PAN (GIOŚ 2007-2012).

Dokonano także identyfikacji istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotami ochrony. Główne zagrożenia dla siedlisk stanowią: naturalna eutrofizacja dla siedlisk wodnych, dla siedlisk murawowych zaniechanie użytkowania – koszenia i wypasu, co prowadzi do naturalnej sukcesji w kierunku leśnym. Dla torfowisk zagrożeniami są zasypywanie, przesuszanie, ewolucja biocenotyczna oraz konkurencja z rodzimymi gatunkami wkraczającymi na tak zmieniony teren. Dla siedlisk leśnych problemem jest nadmierne usuwanie posuszu i mała ilość martwego drewna na dnie lasu. Odnotowuje się również zniszczenia powodowane przez roślinożerców – w tym przez zwierzynę łowną. Dla sierpowca błyszczącego, leńca bezpodkwiatkowego, sasanki otwartej i staroduba łąkowego zagrożeniem jest sukcesja biocenotyczna i związana z nią obecność konkurencyjnych gatunków rodzimych. Dla wydry nie stwierdzono żadnych zagrożeń.

Celem planowanych działań ochronnych w obszarze Natura 2000 jest ograniczenie eutrofizacji zbiorników i zachowanie właściwego stanu siedlisk wodnych. Celem ochrony siedlisk murawowych jest ograniczenie sukcesji i przywrócenie ekstensywnej gospodarki. Dla torfowisk celem jest utrzymanie właściwego stanu uwodnienia, ograniczenie sukcesji i utrzymanie otwartego

charakteru siedlisk. Dla siedlisk leśnych celem jest poprawa struktury i funkcji siedliska i zwiększenie ilości martwego drewna – są to cele długofalowe, wykraczające poza czas trwania PZO. Dla gatunków zwierząt celem jest utrzymanie obecnego, dobrego stanu zachowania. Dla chronionych gatunków roślin głównym celem jest ograniczenia sukcesji ekologicznej i utrzymanie właściwych, dla poszczególnych gatunków, warunków świetlnych.

Działania z zakresu monitoringu składają się z dwóch elementów. Pierwszy to monitoring hydrologiczny stanu uwodnienia oraz jakości wód jako podstawa do realizacji celów ochrony. Drugi element monitoringu to ocena stanu siedlisk przyrodniczych oraz liczebności gatunków zwierząt i roślin.

Wykonawcy projektu planu zadań ochronnych zweryfikowali stanowisko kumaka nizinnego w Ostoi Lidzbarskiej. Uznano, że w pobliżu tego stanowiska znajduje się również szereg innych potencjalnych miejsc występowania tego gatunku, jednak prawdopodobieństwo, że obejmują przynajmniej 1% populacji krajowej jest bardzo niskie. Na tej podstawie stwierdzono, że populacja kumaka nizinnego w obszarze Natura 2000 jest nieistotna w skali kraju i regionu. Nie dokonano szczegółowych badań liczebności populacji. Obecności stanowisk kumaka nizinnego w obszarze nie potwierdzają również wyniki inwentaryzacji przyrodniczych przeprowadzonych w okresie poprzedzającym prace nad projektem PZO. W związku z tym kumak nizinny nie może być przedmiotem ochrony, o czym decyduje niewielka liczebność populacji lokalnej i liczba siedlisk (pojedyncze stanowisko). Gatunek ten jest względnie liczny w Polsce (szacowana populacja – kilkanaście tysięcy osobników). Jednocześnie jest częstym płazem na terenie Warmii i Mazur (znanych jest kilkaset stanowisk), na tej podstawie uznano, że stanowisko to nie jest ważne dla zachowania gatunku w kraju i regionu. Brak zatem podstaw dla oceny zagrożeń oraz ustalenia celów działań ochronnych dla tego gatunku. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie wystąpił do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z wnioskiem o weryfikację Standardowego Formularza Danych dla obszaru w tym zakresie.

Z listy przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska PLH280012 został również usunięty gatunek motyla – czerwończyk nieparek. W ramach konsultacji społecznych Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy wskazał, że *„uwzględniając powszechność występowania gatunku, a także rozszerzające się spektrum pokarmowe gąsienic nie wydaje się, aby te pojedyncze stanowiska gatunku w obszarze były istotne dla populacji krajowej. Z pewnością populacja nie jest znacząca (str. 27 instrukcji wypełniania SDF - „Populację stanowiącą mniej niż 0,50% populacji krajowej gatunku, poza [szczególnymi] przypadkami (...), uznaje się za nieistotną dla ochrony gatunku w skali kraju i nadaje się ocenę D”*. W związku z powyższym RDOŚ w Olsztynie wystąpi do GDOŚ z korektą wniosku o zmianę SDF w kwestii usunięcia czerwończyka nieparka z listy przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska i zmiany ogólnej oceny gatunku z C na D.

Na funkcjonowanie obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska mogą mieć wpływ kierunki działań przedstawionych w następujących dokumentach planistycznych:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Górzno uchwalone Uchwałą Nr XXIV/143/2001 Rady Gminy w Górznie z dnia 20.06.2001 r.;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grążawy z maja 1998 r.;
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Lidzbark przyjęta Uchwałą Nr XVI/112/08 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lidzbark;
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Lidzbark przyjęty Uchwałą Nr XL/371/06 Rady Miejskiej w Lidzbarku z dnia 1 czerwca 2006 r. w sprawie przyjęcia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Lidzbark;
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Lubowidz w latach 2005-2015;
- Program ochrony środowiska dla Gminy Lubowidz na lata 2007-2010 z perspektywą na lata 2011-2014;
- Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Lubowidz na lata 2005-2013;

- Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Lidzbark na lata 2009-2018;
- Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Brodnica na lata 2005-2014.

W wymienionych dokumentach, z wyjątkiem planów urządzania lasu dla Nadleśnictwa Lidzbark i Nadleśnictwa Brodnica, nie znajdują się informacje obejmujące cele i przedmioty ochrony przedmiotowego obszaru Natura 2000. Istnieje zatem potrzeba uaktualnienia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla gminy Górzno i Bartniczka w części dotyczącej uwarunkowań przyrodniczych poprzez wskazanie przebiegu granic obszaru, celów i przedmiotów ochrony oraz zidentyfikowanych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych dla obszaru Natura 2000. W części dotyczącej kierunków rozwoju przestrzennego oraz ustaleń planów dotyczących sposobów zagospodarowania terenu należy uwzględnić powyższe zagadnienia oraz zaplanowane działania ochronne w celu eliminacji możliwego negatywnego oddziaływania sposobu realizacji dokumentu na siedliska przyrodnicze i siedliska roślin i zwierząt, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000.

W ramach prac nad sporządzeniem planu zadań ochronnych nie stwierdzono potrzeby opracowania dla obszaru Natura 2000 lub jego części planu ochrony, o którym mowa w art. 29 cyt. ustawy o ochronie przyrody.

W dniu 27 września 2014 r., Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie, zgodnie z art. 28 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody oraz art. 39 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, obwieszczeniem znak: WOPN-OON.082.031.2014.WS.AB podał do publicznej wiadomości informację o możliwości złożenia uwag i wniosków do projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska PLH280012. Informacja została opublikowana w prasie lokalnej w dniu 27 września 2014 r. („Gazeta Wyborcza”), na tablicy ogłoszeń RDOŚ w Olsztynie (od 25.09.2014 r. do 24.10.2014 r.), RDOŚ w Bydgoszczy, RDOŚ w Warszawie (od 29.09.2014 r. do 20.10.2014 r.) oraz na tablicach ogłoszeń właściwych terytorialnie urzędów gmin i starostw, także na stronach internetowych RDOŚ w Olsztynie i RDOŚ w Bydgoszczy.

W związku z udziałem społeczeństwa, zgłoszono następujące uwagi do projektu planu zadań ochronnych:

I Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

1. *Uwaga do dokumentacji PZO, do tabeli. 1.5 „Ustalenie przedmiotów ochrony”. Zgodnie z aktualnym Standardowym Formularzem Danych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska kumak nizinny jest przedmiotem ochrony tego obszaru.*
2. *W załączniku nr 3 do zarządzenia „Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń...” oraz załącznika nr 4 „Cele działań ochronnych...” nie wymieniono kumaka nizinnego, który zgodnie z aktualnym Standardowym Formularzem Danych stanowi przedmiot ochrony obszaru.*

Uwagi uwzględniono. Pismem WOPN-OON.082.01.18.2014.AB z 29 sierpnia 2014 r. przekazano do GDOŚ wnioski o zmianę Standardowego Formularza Danych dla obszaru Ostoja Lidzbarska PLH280012, w tym zawnioskowano o zmianę statusu ochrony dla kumaka nizinnego z C na D.

W zarządzeniu, w załącznikach nr 3 i 4 wskazano, że brak jest podstaw dla oceny zagrożeń oraz określenia celów działań ochronnych z uwagi na nieistotną wielkość populacji gatunku w obszarze.

3. *Uwaga do załącznika nr 1 zarządzenia obejmującego opis granic obszaru Natura 2000. Wpisano złe współrzędne załamania granicy. Należy usunąć współrzędne opisujące wyłączenia fragmentów z obszaru Natura 2000.*
4. *Uwaga do załącznika nr 2 zarządzenia „Mapa obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska PLH280012”. Na załączniku graficznym nie powinny znajdować się fragmenty obszaru wyłączane ze sporządzania PZO.*

Uwagi odrzucono. Zgodnie z § 1 ust. 1 zarządzenia niniejszy plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska PLH280012, zwanego dalej „obszarem Natura 2000”, obejmuje obszar Natura 2000 z wyłączeniem pokrywających się z nim w części rezerwatów przyrody: Czarny Bryńsk, Ostrowy nad Brynicą, Szumny Zdrój im. Kazimierza Sulisławskiego, dla których ustanowiono plany ochrony z zakresem PZO. Zatem wszystkie dalsze zapisy zarządzenia odnoszą się do tak

zdefiniowanego – częściowego – obszaru Natura 2000. Skoro § 2 mówi, że załącznik nr 1 do zarządzenia zawiera opis granic obszaru Natura 2000, to powinien on zawierać opis granic wcześniej zdefiniowanego „obszaru Natura 2000”, a więc z wyłączeniami terytorialnymi 3 rezerwatów przyrody. Analogicznie mapa „obszaru Natura 2000”, o której mowa w § 3 zarządzenia, zawarta w załączniku nr 2 do zarządzenia. Znajduje to potwierdzenie w opinii Biura Prawnego Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska znak BP.02.111.2014.MC z 30 grudnia 2014 r. Mianowicie, „zamiarem projektodawcy, formułującego w ten sposób wytyczne (warunki) dotyczące sposobu opracowania projektu aktu prawa miejscowego, było zawężenie czynności wskazanych w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody, wyłącznie do obszaru lub części obszaru Natura 2000, dla którego opracowywany jest projekt planu zadań ochronnych”.

5. *W tytułach wszystkich załączników do zarządzenia proszę dodać nazwę obszaru Natura 2000, którego dotyczy zarządzenie.*

Uwagę uwzględniono. W tytułach załączników do zarządzenia dodano nazwę i kod obszaru Natura 2000 objętego PZO.

6. *W zarządzeniu i dokumentacji PZO znajduje się nieprawidłowa nazwa kodu I01 „Nierodzone gatunki zaborcze”.*

Uwagę uwzględniono. Poprawiono nazwę zagrożenia zgodnie z instrukcją wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000: „Obce gatunki inwazyjne”.

7. *Uwagi do tabeli nr 4 w dokumentacji oraz do załącznika nr 3 zarządzenia „Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń...”. Z czego wynika brak istniejących zagrożeń dla siedliska 3160 oraz gatunków zwierząt 1355 i 1060, a także z czego wynika nieznanne zagrożenie lub nacisk dla siedliska 6430?*

Uwagi uwzględniono. Siedlisko 3160 oraz gatunki zwierząt 1355 i 1060 znajdują się we właściwym stanie ochrony, co świadczy o tym, że presja czynników wewnętrznych i zewnętrznych oddziałujących na wskazane przedmioty ochrony jest nieistotna. Nieznane zagrożenie lub nacisk w stosunku do siedliska 6430 wynika z niewystarczającej wiedzy o stanowisku tego przedmiotu ochrony (nie odnaleziono stanowiska tego siedliska w obszarze Natura 2000 podczas prac terenowych na etapie opracowania projektu PZO).

8. *Cele zadań ochronnych powinny być sformułowane w taki sposób, aby były mierzalne, zrozumiałe i określały perspektywę czasową ich realizacji.*

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano zapisy dot. celów ochrony dla wszystkich przedmiotów ochrony objętych PZO.

9. *Uwaga do załącznika nr 5 „Działania ochronne” do zarządzenia. Proszę podać terminy realizacji działań ochronnych.*

Uwagę uwzględniono. Wszystkie działania uzupełniono o terminy, w których będą realizowane.

10. *Działania ochronne przedstawione w planie zadań ochronnych powinny przybierać formę „aktywną” wskazującą na wykonanie działania, czynności. Tam gdzie to możliwe, należy spróbować zamienić „bierny” sposób ochrony na „aktywny”.*

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano treść działań, określonych jako np. „utrzymanie sposobu użytkowania...”, „pozostawianie martwych drzew...” dla siedlisk 3160, 7110, 7120, 7140, 9170, 91D0, 91E0, 91F0 oraz gatunków roślin: 1437, 1477 i zwierząt – 1060 Wprowadzono zapisy, np. „Modyfikacja metod gospodarowania w zlewni jezior poprzez...” lub „Zapobiegnięcie skutkowi w postaci zubożenia zasobów martwego drewna poprzez...”

11. *Dot. fakultatywnych działań ochronnych dla siedlisk 6120 i 6210. Należy rozważyć modyfikację zapisów dot. wysokości koszenia. Przy obecnych zapisach nie wskazano dolnej granicy na jaką można prowadzić wykaszanie. Dlatego może dochodzić do zbyt niskiego koszenia co może mieć niekorzystny wpływ na siedlisko. Zaproponowano wprowadzenie przedziału 5-10 cm.*

Uwagę uwzględniono. Zbyt niskie koszenie może prowadzić do zubożenia składu florystycznego tych zbiorowisk, a tym samym do utraty specyficznej struktury siedlisk. W rezultacie, utrzymanie takiego zapisu może negatywnie wpływać na stan ochrony muraw ciepłolubnych.

12. *W związku z wspólnym stanowiskiem GDOŚ i ARiMR w kwestii działań obligatoryjnych i fakultatywnych wprowadzanych do zarządzeń PZO, proszę o rozważenie potrzeby wprowadzenia działania ochronnego w postaci użytkowania kośnego dla siedliska 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska.*

Uwagę uwzględniono. Spośród siedlisk przyrodniczych o charakterze torfowiskowym, które położone są w obszarze Natura 2000 Ostoja Lidzbarska, jedynie siedliska 7230 i 7140 objęte są wsparciem finansowym w zamian za ekstensywne użytkowanie kośne. W związku z tym dopisano działania obligatoryjne i fakultatywne dla siedliska 7140 zgodne z programami rolnośrodowiskowymi. Jednocześnie, biorąc pod uwagę wymogi wariantu, do którego zalicza się ww. siedliska, doprecyzowano istniejące działanie fakultatywne dla siedliska 7230.

13. *Uwaga do działania polegającego na ograniczeniu odpływu wody z siedliska 91D0. Zakres działania nie wskazuje w jaki sposób będzie ono realizowane np. poprzez montaż zastawek, progów piętrzących.* Uwagę uwzględniono. Działanie przeniesiono do części dotyczącej uzupełnienia stanu wiedzy oraz zmodyfikowano jego treść. Wskazano, że przed podjęciem decyzji o wykonaniu urządzenia do ograniczenia odpływu wody z siedliska należy przeprowadzić specjalistyczne badania hydrobiologiczne. Jednocześnie zmodyfikowano cel działań ochronnych dla siedliska 91D0 dotyczący ograniczenia odpływu wód z siedliska.

14. *Uwaga dotycząca monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony. Z obecnego brzmienia tych zapisów wynika, że oceniany będzie stan zachowania siedlisk, jakkolwiek takie pojęcie nie funkcjonuje w monitoringu GIOŚ.*

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano zapisy dot. monitoringu stanu ochrony w odniesieniu do wszystkich przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000. Poprawiono wskazany zapis na „stan ochrony” siedliska lub gatunku.

15. *Uwaga do załącznika nr 6 do zarządzenia „Wskazania do zamian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego...”. Dlaczego nie przedstawiono konkretnych propozycji zmian do obowiązujących studiów uwarunkowań i przestrzennego zagospodarowania dla gmin Górzno i Bartniczka?*

Wyjaśnienie. Nie dokonano zmiany wskazań do istniejących dokumentów planistycznych. Zgodnie bowiem ze stanowiskiem GDOŚ (wyrażonym w pkt. 4 wytycznych z 23 września 2014 r. dot. ustaleń do wybranych treści zarządzeń w sprawie PZO) informacja o zmianie w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, itd., powinna mieć raczej charakter wskazania, a nie gotowego zapisu. Studium jest dokumentem, którego strategiczny charakter wyznacza ramy rozwoju gminy, w odróżnieniu jednak do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ma on jedynie charakter wytycznych. Tym samym nie precyzuje konkretnych działań inwestycyjnych. Zatem zakres szczegółowości informacji jest bardziej ogólny niż w miejscowym planie. O sposobie w jakim zostaną wzięte pod uwagę ustalenia PZO zdecyduje przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko podczas dokonywania zmian dokumentu. Sporządzona zostanie prognoza oddziaływania na środowisko, której zakres zostanie uzgodniony z RDOŚ.

16. *Uwaga do uzasadnienia zarządzenia PZO. Proszę o rozważenie możliwości uzupełnienia stanu wiedzy dla kumaka nizinnego zamiast wykreślenia tego gatunku z przedmiotów ochrony obszaru. O usunięciu kumaka ma decydować niska liczebność jego populacji, ale nie dokonywano szczegółowych badań tej liczebności, wskazano, że w obszarze znajduje się pojedyncze stanowisko, lecz w zdaniu poprzedzającym wskazano istnienie innych potencjalnych miejsc występowania tego gatunku.*

Uwagę uwzględniono częściowo. Dane przekazane przez wykonawców projektu PZO (2013 r.) oraz przez Wojewódzki Zespół Specjalistyczny (2009 r.) wskazują na istnienie pojedynczego stanowiska kumaka nizinnego. Większej liczby stanowisk kumaka w obszarze nie potwierdzają również wyniki inwentaryzacji przyrodniczej przeprowadzonej przez BULiGL w 2009 r. oraz dane z inwentaryzacji przyrodniczej przeprowadzonej w lasach RDLP w Olsztynie i części RDLP w Białymstoku w latach 2006-2008. Biorąc pod uwagę fakt, iż gatunek ten jest względnie liczny płazem występującym w Polsce (szacowana populacja- kilkanaście tysięcy osobników – informacje własne), jednocześnie jest częstym płazem na terenie Warmii i Mazur (znanych jest kilkaset stanowisk- informacje własne),

uznano, że pojedyncze stanowisko nie ma znaczenia dla zachowania gatunku w kraju i w regionie. Wprawdzie wykonawcy projektu PZO stwierdzili, że w pobliżu tego stanowiska znajdują się potencjalne miejsca występowania tego gatunku, nie są to jednak dane zweryfikowane. Nie ulega wątpliwości, że w rozpatrywanym obszarze Natura 2000 znajdują się siedliska kumaka nizinnego, jednak prawdopodobieństwo, że obejmują przynajmniej 0,5% populacji krajowej jest niskie. Na tej podstawie stwierdzono, że populacja kumaka nizinnego w obszarze Natura 2000 jest nieistotna w skali kraju i regionu. Rozwinięto uzasadnienie zarządzenia dotyczące powyższej kwestii.

II Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy

1. *Według Ministerstwa Środowiska w podstawie prawnej zarządzenia należy podać jedynie art. 28 ust. 8 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.*

Uwagę uwzględniono. Zmieniono podstawę prawną poprzez dodanie do art. 28 „ust. 8” przy jednoczesnym usunięciu „ust. 5”. Zgodnie bowiem ze wskazanym przepisem prawnym plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 położonego na terenie więcej niż jednego województwa ustanawiają wspólnie, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, na których obszarze działania znajdują się części tego obszaru.

2. *Z jakiego powodu w zarządzeniu (§ 1 ust. 2) wyłącza się w prac nad PZO części, a nie całość wyszczególnionych rezerwatów przyrody?*

Uwagę uwzględniono. Z treści § 1 ust. 2 wynika, że nie sporządza się PZO dla tej części obszaru Natura 2000, która pokrywa się z granicami rezerwatów przyrody, dla których ustanowiono plany ochrony posiadające zakres PZO. Dla wykluczenia wątpliwości zapis zmieniono poprzez usunięcie zwrotu „w części”.

3. *W załączniku nr 1 do zarządzenia błędnie podano opis granic (wg danych RDOŚ w Bydgoszczy liczba Lp. powinna wynosić 1 157, X- Y).*

Uwagę odrzucono. Zgodnie z § 1 ust. 1 zarządzenia niniejszy plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska PLH280012, zwanego dalej „obszarem Natura 2000”, obejmuje obszar Natura 2000 z wyłączeniem pokrywających się z nim w części rezerwatów przyrody: Czarny Bryńsk, Ostrowy nad Brynicą, Szumny Zdrój im. Kazimierza Sulisławskiego, dla których ustanowiono plany ochrony z zakresem PZO. Zatem wszystkie dalsze zapisy zarządzenia odnoszą się do tak zdefiniowanego – częściowego – obszaru Natura 2000. Skoro § 2 mówi, że załącznik nr 1 do zarządzenia zawiera opis granic obszaru Natura 2000, to powinien on zawierać opis granic wcześniej zdefiniowanego „obszaru Natura 2000”, a więc z wyłączeniami terytorialnymi 3 rezerwatów przyrody. Analogicznie mapa „obszaru Natura 2000”, o której mowa w § 3 zarządzenia, zawarta w załączniku nr 2 do zarządzenia. Znajduje to potwierdzenie w opinii Biura Prawnego Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska znak BP.02.111.2014.MC z 30 grudnia 2014 r. Mianowicie, „zamiarem projektodawcy, formułującego w tak sposób wytyczne (warunki) dotyczące sposobu opracowania projektu aktu prawa miejscowego, było zawężenie czynności wskazanych w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody, wyłącznie do obszaru lub części obszaru Natura 2000, dla którego opracowywany jest projektu planu zadań ochronnych”.

4. *Proponuję wprowadzić następujący zapis działań związanych z ochroną czynną siedlisk łąkowych i muraw (*6120, *6210, 6410, 6510): Obligatoryjne: Ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. Zachowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony położonych na trwałych użytkach zielonych. Fakultatywne: Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedliska (np. łąk świeżych 6510). Zapisy sformułowane zgodnie z wytycznymi GDOŚ. Ponadto wydaje się, że wpisanie konkretnych działań, które w przyszłości mogą być nieznacznie różne od zapisów programów rolnośrodowiskowych, może ograniczać finansowanie działań ochronnych w ramach tego programu lub wymuszać zmiany zarządzenia.*

Uwagę uwzględniono częściowo. Zmodyfikowano zapisy dot. działań obligatoryjnych i fakultatywnych dla siedlisk 6120, 6210, 6410 i 6510 zgodnie z wytycznymi Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska zawartymi w piśmie DON-WZ.600.8.2012.SŚ z 9 marca 2012 r. W odniesieniu do działań

obligatoryjnych dla ww. siedlisk uznano, że sformułowanie obejmujące zachowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 nie będzie odzwierciedlać stanu faktycznego. W obrębie danych siedlisk przyrodniczych nie stwierdzono stanowisk gatunków roślin stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Wyjątkiem od tego jest siedlisko 9110, na którym znajduje się kilka stanowisk leńca bezpodkwiatowego.

W odniesieniu do działań fakultatywnych uznano, że nie powinno się uzależniać wykonania działań ochronnych od aktualnie obowiązującego PROW. Wynika to z następujących powodów:

1. Plan zadań ochronnych posiada dłuższą perspektywę czasową niż PROW, co pociąga za sobą ryzyko, że przy braku aktualnego PROW nie będą znane, a tym samym wykonywane konkretne działania ochronne.

2. Z punktu widzenia ochrony obszaru Natura 2000 formułowane działania powinny uwzględniać przede wszystkim potrzeby chronionych siedlisk. W celu umożliwienia rolnikom przystąpienia do programów rolnośrodowiskowych zakres działań ochronnych powinien pokrywać się przynajmniej częściowo z PROW. Nie oznacza to jednak, że działania fakultatywne powinny wynikać bezpośrednio z zapisów programów rolno środowiskowych. W związku z tym utrzymano dotychczasowe zapisy działań fakultatywnych.

5. *Zapis należy usunąć. Jasno wskazuje się, że na przedmiotowym terenie należy zachować użytki zielone - czyli wyklucza się prowadzenie oznaczonych w niniejszym punkcie działań. Jest to też jakaś forma zakazu, zatem przedmiotowy zapis nie powinien być ujmowany w PZO.*

Uwagę uwzględniono. Usunięto zakwestionowane zapisy występujące w działaniach nr: 4, 7, 10 i 13.

6. *Działania nr 5 i 8 będą realizowane na gruntach rolnych - czyli należy je zaliczyć do działań fakultatywnych.*

Uwagę uwzględniono. Działanie nr 5 obejmujące usunięcie drzew i krzewów z płatów siedliska 6120 ciepłolubne, śródładowe murawy napiaskowe przeniesiono do działania nr 4 – działań fakultatywnych. Poprzez analogię przeniesiono działanie nr 8 do działania nr 7.

7. *Jako podmiot odpowiedzialny za wykonanie pozostawić jedynie zapis „Wykonujący prawa właścicielskie na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości albo na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem” (dotyczy m.in. pkt 2-13 załącznika 5 zarządzenia). Nie należy wpisywać RDOŚ, w każdej rubryce jako podmiot odpowiedzialny za realizację zadania.*

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano treść kolumny „Podmiot odpowiedzialny za wykonanie”. Proponowany zapis będzie miał zastosowanie w stosunku do gospodarstw rolnych korzystających z programów wsparcia – głównie programów rolnośrodowiskowych. Zatem będzie on odpowiedni dla działań fakultatywnych realizowanych na trwałych użytkach zielonych w obrębie siedlisk 6120, 6210, 6410 i 6510, a także na torfowiskach. Zaproponowany zapis został dodany do działań nr: 4, 7, 10 i 13. W stosunku do działań obligatoryjnych dla ww. siedlisk oraz dla siedliska 3160 wprowadzono zapis „wykonujący prawa właścicielskie na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000”, ponieważ dla tego rodzaju działań nie obowiązują obecnie żadne programy wsparcia finansowego, za wyjątkiem dopłat bezpośrednich nie mających związku z programami rolnośrodowiskowymi. Zapis uwzględniono dla pozostałych siedlisk, znajdujących się na terenach prywatnych nie zarządzanych przez Lasy Państwowe.

8. *Na gruntach Lasów Państwowych, podmiotem odpowiedzialnym za realizację zadania powinien być jedynie właściwy miejscowo nadleśniczy, nie zaś RDOŚ.*

Uwagę uwzględniono częściowo. Opinia ta jest zbieżna ze stanowiskiem Ministra Środowiska wyrażonym w piśmie DP-074-/21460/14/JJ z 29 maja 2014 r. „co do zasady podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie działań ochronnych na obszarze Natura 2000 powinien być organ sprawujący nadzór nad tym obszarem, czyli z reguły regionalny dyrektor ochrony środowiska, lub właściwy miejscowo nadleśniczy na terenach zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, na którym znajduje się obszar Natura 2000, o czym stanowi art. 32 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody”. Zgodnie jednak z art. 32 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody na terenie zarządzanym przez Lasy Państwowe, na którym znajduje się obszar Natura 2000, zadania

w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie miejscowy nadleśniczy, zgodnie z ustaleniami planu urządzania lasu. Przyjęto zatem, że podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie działań wykraczających poza PUL będzie właściwy miejscowo nadleśniczy w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa, a w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z właściwym miejscowo regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, natomiast właściciele działek prywatnych będą wykonywać działania na podstawie porozumienia zawartego z właściwym miejscowo regionalnym dyrektorem ochrony środowiska. Zmodyfikowano zapisy w kolumnie „podmiot odpowiedzialny za wykonanie” dla działań nr: 15, 19, 24-27, 29-30, 32-38.

9. *Nie należy wprowadzać zakazów, a jedynie działania ochronne.*

Wyjaśnienie. W opinii RDOŚ w Olsztynie ograniczenie stosowania zanęt wędkarskich w obrębie jezior nie stanowi przekroczenia delegacji ustawowej, ponieważ w rezultacie omawiane działanie nie zakazuje zanęcania, a jedynie określa górną granicę stosowania zanęt w przeliczeniu na wędkarza.

10. *Dla siedliska 3160 (Lp. 2 w zał. 5 zarządzenia) sformułowane działania ochronne zawierają zakazy (np. ograniczenie stosowania nawozów). Mając na uwadze, że działalność gospodarcza w bezpośrednim sąsiedztwie zbiornika może potencjalnie mieć wpływ na siedliska, należałoby wskazać jedynie jako zadanie ochronne np. „Ekstensywne użytkowanie gruntów rolnych w pasie 10 m od zbiornika” oraz podmiot odpowiedzialny: „Wykonujący prawa właścicielskie na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem”. Ponadto nie jest jasne w jakim zakresie może być prowadzona gospodarka wędkarska/rybacka, na jakiej podstawie jako podmiot odpowiedzialny wpisano PZW Toruń? Są to grunty prywatne. Należałoby zweryfikować czy ww. działalność w ogóle jest prowadzona. Zapis dotyczący ograniczeń w stosowaniu zanęt należy usunąć lub zweryfikować.*

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano działania ochronne dla siedliska 3160. Zdaniem RDOŚ w Olsztynie wprowadzenie limitu w stosowaniu zanęt wędkarskich nie jest zakazem, bowiem dopuszcza wędkarstwo jako formę aktywności. Wykreślono również PZW Toruń, który obecnie nie jest użytkownikiem rybackim jez. Piaseczenko (dz. nr 167/1, obręb Klonowo, gmina Lidzbark). Ze względu na zaznaczającą się presję wędkarstwa zaplanowano ograniczenie stosowania zanęt do ilości 0,5 kg na wędkarza jednorazowo. Usunięto zapis dot. stosowania nawożenia i sposobu prowadzenia orki poza pasem 10 m od linii brzegowej jeziora. Dodano zaproponowany zapis dot. ekstensywnego użytkowania gruntów rolnych w pasie 10 m od zbiornika. Podmiotem odpowiedzialnym za realizację opisywanego działania będzie „wykonujący prawa właścicielskie na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem”.

11. *Przy usuwaniu nalotów z torfowisk zapisano np. „- ścinka z usunięciem biomasy po ok. 30% powierzchni na rok”. Nie jest jasne o jaką powierzchnię chodzi (pojedynczych płatów, powierzchnię całego siedliska) i dlaczego przyjęto takie kryterium? W ocenie tut. organu nie ma znaczenia jaka powierzchnia będzie w danym roku wykonana. Bardziej istotne jest aby prace zostały zrealizowane w konkretnej perspektywie czasowej, np. w ciągu 5 lat. Ponadto wskazany termin ich wykonania powinien być znacznie szerszy np. od września do marca. Biorąc pod uwagę panujące w ostatnich latach warunki atmosferyczne, może nie być możliwe wykonanie zadań przy oczekiwaniu zmarzniętej powierzchni gruntu itp. Należy zwrócić uwagę, że jako termin wskazano przełom roku, co aktualnie znacznie utrudnia realizację zadania przez jednostki budżetowe, jeżeli byłyby one wykonawcą działań ochronnych.*

Uwagę uwzględniono. Zapis dotyczący powierzchni odnosi się do płatów siedliska, z których co roku z powierzchni ok. 30% powinien zostać usunięty nalot drzew i krzewów. Przy założeniu, że prace będą wykonywane systematycznie, zostaną one zrealizowane w perspektywie np. 3-4 lat. Zmieniono zakres działania. Zmodyfikowany zapis brzmi: „Usuwanie nalotu drzew i krzewów z płatów siedliska. Ścinka wykonywana na powierzchni co najmniej 30%, co roku inna, aż do odkrzewienia całego płatu. Biomasa usunąć poza siedlisko. Termin wykonania od września do marca. W ramach działania zachować krzewy bagna zwyczajnego i borówki bagiennej (typowe dla siedliska)”.

12. *Przy określaniu właściwego sposobu użytkowania zlewni wprowadzono zapisy dotyczące rodzaju zrywki. W ocenie tut. organu nie wydaje się aby sposób prowadzenia zrywki miał wpływ na stan torfowiska.*

Uwagę odrzucono. W działaniach dotyczących sposobów użytkowania zlewni wskazano na zrywkę nasiębierną z minimalizacją naruszenia pokrywy glebowej. Ponieważ w jej trakcie ogranicza się uszkodzenie powierzchni gleby jedynie do zniszczeń powodowanych przez koła ciągnika (ugniatanie gleby) jest ona korzystniejsza niż zrywka wleczona czy półpodwieszona. Naruszenie powierzchni gleby może powodować procesy erozyjne i wymywanie gleby w sytuacjach np. ulewnych deszczy, co w przypadku stref bezpośrednio przyległych do jezior czy torfowisk może powodować dodatkowe zasilenie w materię organiczną.

13. *Na czym ma polegać ograniczenie presji bobra względem siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin. Powinno być jasno zapisane, że dopuszcza się np. rozbiórkę tam lub montaż rur przelewowych oraz należy wskazać czy dopuszcza się prowadzenie odstrzałów. Działanie będzie realizowane na gruntach rolnych - czyli należy wskazać że jest ono fakultatywne.*

Uwagę uwzględniono częściowo. Zastąpiono dotychczasowy zapis na następujący „Obniżanie poziomu piętrzenia wody (rozbiórka tam, syfony przelewowe), ewentualny odlów lub odstrzał osobników bobra – w celu ograniczenia presji wywieranej przez bobra europejskiego. W przypadku konfliktu między ochroną siedliska przyrodniczego, a ochroną bobra, pierwszeństwo ochrony należy przyznać siedlisku”. Zaproponowane działania nie mają charakteru gospodarki rolnej i nie dotyczą działek będących gruntami rolnymi. Prace będą wykonywane w obrębie rzek i rowów melioracyjnych.

14. *Przy siedlisku 9170 (pkt 25 zarządzenia) niezrozumiałą jest zapis, że przy odnawianiu sosny sugerowane są rębnie lb i lc, zamiast la. Lasy sosnowe nie będą stanowić siedliska 9170 i nie są przedmiotem PZO.*

Uwagę uwzględniono. Wskazany zapis został usunięty z zakresu działania.

15. *W dokumentacji przy opisie siedlisk nie odniesiono się do kwestii naturalnych zasięgów Św. i Md. Z aktualnych zapisów można wywnioskować, że toleruje się występowanie tych gatunków na siedlisku 9170 oraz świerka na siedlisku 91D0. Należałoby te kwestie dodatkowo uzasadnić. Zapisano również, że dopuszcza się udział Md w składzie upraw, co w ocenie tut. organu powinno być niedopuszczalne.*

Uwagę uwzględniono. Usunięto zapisy dotyczące dopuszczalnego udziału modrzewia i świerka w siedlisku 9170 oraz świerka na siedlisku 91D0. Pomimo iż oba siedliska są zbiorowiskami wielowarstwowymi i wielogatunkowymi, udział modrzewia i świerka w drzewostanach grądu i borze bagiennym jest niepożądany (np. Matuszkiewicz J.M. (red.). 2007. Geobotaniczne rozpoznanie tendencji rozwojowych zbiorowisk leśnych w wybranych regionach Polski. PAN. Warszawa).

16. *Przy określaniu monitoringu dla siedlisk 3140 i 3150 należy wskazać, że ma on być przeprowadzany na podstawie metodyki GIOŚ stosowanej w ramach PMŚ. Metodyka GIOŚ jest podstawą do określania stanu ochrony siedliska. Jeżeli wymagane są inne pomiary należy je wymienić i uzasadnić zależności pomiędzy wskazanymi badaniami, a stanem siedliska.*

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano treść działań obejmujących monitoring stanu ochrony dla wskazanych siedlisk, odwołując się do metodyki GIOŚ.

17. *Przy działaniach dotyczących gatunków chronionych roślin nie powinno się wprowadzać zapisu, że prace powinny być prowadzone pod nadzorem botanika. Jest to daleko idące ograniczenie i dodatkowy koszt przy realizacji zadania. Wątpliwa jest konieczność prowadzenia nadzoru np. gdy prace są prowadzone zimą. Podmiot realizujący zapisy PZO powinien samodzielnie zdecydować, kiedy taki nadzór jest konieczny.*

Uwagę uwzględniono częściowo. Usunięto zapisy dotyczące udziału botanika w zaplanowanych działaniach ochronnych. Prace te będą wykonywane poza okresem wegetacyjnym gatunków roślin objętych ochroną, wobec tego istnieje niewielkie ryzyko zniszczenia osobników. Niemniej dodano zapis „zalecane wykonanie działania po uzyskaniu wcześniejszej opinii eksperckiej”, który nie obliuguje do nadzoru nad realizacją prac przez eksperta, pozostawia dowolność w zakresie jej zasięgnięcia, jednakże może pozwolić na doprecyzowanie na gruncie zakresu prac.

18. *W załączniku nr 6 zarządzenia wskazania proponuję rozpocząć od sformułowania „wskazuje się zasadność zaktualizowania .....”.*

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano dotychczasowe zapisy zgodnie z uwagą.

19. *W pierwszym akapicie uzasadnienia do zarządzenia przywołać należy również art. 28 ust. 8 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.*

Uwagę uwzględniono. Uzupełniono uzasadnienie o przywołanie art. 28 ust. 8 ustawy o ochronie przyrody oraz wskazanie organów ustanawiających plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska.

20. *W uzasadnieniu do zarządzenia nie przedstawiono informacji o zapewnieniu udziału społeczeństwa w pracach nad PZO przez RDOŚ w Bydgoszczy.*

Uwagę uwzględniono. Uzupełniono zapisy odnoszące się do sposobu zapewnienia udziału społeczeństwa w postępowaniu w województwie kujawsko-pomorskim, a także w mazowieckim.

21. *W ostatnim akapicie uzasadnienia nie wyszczególniono Wojewody Kujawsko-Pomorskiego.*

Uwagę uwzględniono. Uzasadnienie uzupełniono – dopisano Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego i Wojewodę Mazowieckiego. Przedmiotowy obszar Natura 2000 położony jest w województwach: warmińsko-mazurskim, kujawsko-pomorskim i mazowieckim. Dlatego zarządzenie w sprawie ustanowienia obszaru Natura 2000 powinno zostać uzgodnione przez właściwych terytorialnych wojewodów.

22. *Proszę wyjaśnić ilość stanowisk czerwończyka nieparka (na str. 32 dokumentacji podaje się 5 stanowisk, na str. 57 mowa o 2 potencjalnych stanowiskach).*

Wyjaśnienie. Po ponownym przeanalizowaniu danych wskazuje się, że liczba stanowisk czerwończyka nieparka w obszarze Natura 2000 wynosi 4. Dodatkowe jedno stanowisko tego gatunku położone jest poza obszarem Natura 2000. Informacja o lokalizacji 5 stanowisk motyla wynikała z błędnego odczytania atrybutów danych wektorowych przekazanych przez wykonawcę projektu PZO. Informacja o potencjalnych stanowiskach czerwończyka jest informacją dodatkową i nie ma wpływu na podawaną liczbę stanowisk tego gatunku w obszarze Natura 2000.

23. *W pierwszej kolejności należy przeanalizować zasadność utrzymania czerwończyka nieparka jako przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000. Zgodnie z przedstawionymi wynikami na terenie obszaru stwierdzono pojedyncze stanowiska tego gatunku, a populacja szacowana jest na ok. 100 os. Uwzględniając powszechność występowania gatunku, a także rozszerzające się spektrum pokarmowe gąsienic nie wydaje się, aby te pojedyncze stanowiska gatunku w obszarze były istotne dla populacji krajowej. Z pewnością populacja nie jest znacząca (str. 27 instrukcji wypełniania SDF - „Populację stanowiącą mniej niż 0,50% populacji krajowej gatunku, poza [szczególnymi] przypadkami (...), uznaje się za nieistotną dla ochrony gatunku w skali kraju i nadaje się ocenę D”; proszę porównać również z pismem GDOŚ z dnia 1 sierpnia 2012 r., znak: DON-WZ.600.17.2012.ŁR - populacja czerwończyka nieparka również nie spełnia wymogów wskazanych przez GDOŚ). Jednocześnie „opis uzasadniający nadanie oceny dla każdego gatunku wraz ze wskazaniem materiałów źródłowych, na których oparto ocenę musi być zawarty w punkcie 4.2. SDF „Wartość przyrodnicza i znaczenie”. Szczególnie ważne jest to w przypadku przyznawania nielicznej populacji oceny C na podstawie wiedzy eksperckiej (izolowane stanowisko podgatunku, łącznik między populacjami, populacja reliktowa, wyjątkowo wysokie zagęszczenie itp.). Proszę porównać też z aktualną informacją zawartą o gatunku w: Buszko, Masłowski. 2008. Motyle dzienne Polski. Utrzymanie zawyżonych ocen dla populacji czerwończyka nieparka jest obecnie nieuzasadnione (populacja krajowa jest liczna i powszechnie występująca, zasiedlająca kolejne siedliska, w tym bardziej suche), a przygotowanie PZO to najlepszy okres, aby to skorygować. Jednocześnie należy przedstawić nowy SDF uzasadniający wszystkie „częstkowe” oceny i ocenę ogólną populacji.*

Uwagi uwzględniono. Przeanalizowano dostępne dane, w tym przekazane przez wykonawców projektu PZO i dane przekazane przez Wojewódzki Zespół Specjalistyczny w 2009 r., w konsekwencji przychylnie się do wniosku o zmianę ogólnej oceny gatunku z C na D. Zmieniono zapisy w zarządzeniu – w załącznikach nr 3 i 4 wskazano, że brak jest podstaw dla oceny zagrożeń oraz określenia celów działań ochronnych z uwagi na nieistotną wielkość populacji gatunku w obszarze. RDOŚ w Olsztynie wystąpi do GDOŚ z korektą wniosku o zmianę SDF w kwestii usunięcia czerwończyka nieparka z listy przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Lidzbarska.

24. *Str. 190-191 dokumentacji – RDOŚ Olsztyn będzie wykonywał działania na terenie woj. kujawsko-pomorskiego (gm. Bartniczka)? Proszę ponownie przeanalizować zasadność oceny populacji czerwończyka nieparka i prowadzenia działań ochronnych. Jednocześnie (nawet przy założeniu utrzymania gatunku jako przedmiotu ochrony) o wiele bardziej zasadna (w miejsce proponowanych działań ochronny czynnej) jest ochrona zachowawcza (bierna) i/lub ochrona potencjalnych siedlisk poprzez utrzymanie siedlisk przyrodniczych, np. 6510.*

Wyjaśnienie. Nie ulega wątpliwości, że działania ochronne w granicach województwa prowadzi właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska. Omyłkowo wpisano RDOŚ w Olsztynie zamiast RDOŚ w Bydgoszczy. Dokonano ponownej analizy zasadności usunięcia czerwończyka nieparka z listy przedmiotów ochrony przedmiotowego obszaru Natura 2000. Zmieniono zapisy w zarządzeniu – w załącznikach nr 3 i 4 wskazano, że brak jest podstaw dla oceny zagrożeń oraz określenia celów działań ochronnych z uwagi na nieistotną wielkość populacji gatunku w obszarze.

III Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie

1. *Brak załączników mapowych do szablonu utrudnia właściwą analizę PZO. W związku z tym należy udzielić informacji czy na przedmiotowych załącznikach są naniesione potencjalne platy sosnowego boru chrobotkowego. Ma to istotne znaczenie odnośnie przewidywanych kosztów realizacji zadania w zakresie monitoringu tych siedlisk. W przypadku gdyby liczba płatów była nieznana – nie można ustalić kosztów realizacji zadania.*

Uwagę uwzględniono. Lokalizacja siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków objętych ochroną opisana została dwójako: w pierwszym przypadku w oparciu o adresy leśne, jeżeli zasoby danego siedliska / stanowiska gatunku znajdują się w obszarze zarządzanym przez Lasy Państwowe, w drugim przypadku w oparciu o wykaz działek ewidencyjnych. Nie ulega wątpliwości, że przedstawione w ten sposób dane mogą stwarzać problemy lokalizacji przedmiotów ochrony i miejsc realizacji działań ochronnych. Niemniej jednak nie ma obowiązku sporządzania załączników graficznych do dokumentacji PZO w po wypełnieniu kolumny „Obszar wdrażania”. W zasobach tutejszego Organu znajdują się dane wektorowe przekazane przez wykonawców projektu PZO. Mogą one zostać udostępnione wszystkim zainteresowanym.

2. *Należy wyjaśnić czy w tabeli „Działania ochronne...” wiersz 46-49 podane działki w gminie Lubowidz są w zarządzie Nadleśnictwa Brodnica czy są własnością prywatną. Informacje podane kolumnach 4 i 5 są niejasne.*

Uwagę uwzględniono. W zarządzeniu i dokumentacji PZO zmodyfikowano kolumnę „Podmiot odpowiedzialny za wykonanie”. W obecnym kształcie wynika, że które działania odpowiedzialne będą Nadleśnictwa, a za których realizację będą odpowiedzialne podmioty sprawujące prawa właścicielskie na podstawie porozumienia z RDOŚ. Nadmienić należy, że gmina Lubowidz leżąca w województwie mazowieckim, położona jest w Nadleśnictwie Lidzbark. Wskazane przez Państwa stanowiska saski otwartej położone są na gruntach prywatnych.

3. *W szablonie dokumentacji, Moduł C, Tabela 6 – Ustalenie działań ochronnych (str. 179) przy sosnowym borze chrobotkowym w kolumnie „Podmiot odpowiedzialny za wykonanie” nie uwzględniono RDOŚ w Warszawie.*

Uwagę uwzględniono. W stosunku do siedliska 91T0 zaplanowano uzupełnienie stanu wiedzy poprzez poszukiwanie i inwentaryzację zasobów tego typu siedliska w Ostoi. Działanie będzie wykonywana na całym obszarze Natura 2000, w tym w części położonej w woj. mazowieckim. W kolumnie „Podmiot odpowiedzialny za realizację” dopisano RDOŚ w Warszawie.

4. *W uzasadnieniu brakuje zapisu o uzgodnieniu zarządzenia z Wojewodą Mazowieckim.*

Uwagę uwzględniono. Obszar Natura 2000 leży w granicach trzech województw, w związku tym zarządzenie w sprawie ustanowienia PZO wymaga uzgodnienia z wojewodami właściwymi terytorialnie, w tym przez Wojewodę Mazowieckiego.

IV Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu

1. *Uwaga do zał. nr 3, Lp. 7, 13, 18, 23. Zapis „nieznane zagrożenie lub nacisk” należy zastąpić sformulowaniem „brak”.*

Uwagę uwzględniono częściowo. Usunięto zapis „U: Nieznane zagrożenie lub nacisk” dla siedliska 9170 z uwagi na fakt zdefiniowania dwóch innych zagrożeń istniejących dla tego siedliska. Utrzymano zapisy dla pozostałych przedmiotów ochrony. Uznano, że zebrane dane są niewystarczające do określenia istniejących i potencjalnych zagrożeń dla siedlisk: 9170, 6340, 91T0 i 1903 (lipiennik Loesela).

2. *Uwaga do zał. nr 5, Lp. 12, 13, 20, 21, 22, 23, 24. W kolumnie „Miejsce realizacji” powinny zostać wskazane wydzielenia leśne. Zastosowane zapisy w projekcie odnoszące się do Nadleśnictwa Brodnica dot. lokalizacji nie pozwalają na sprawne ich wykorzystanie i odniesienie do warunków leśnych.*

Uwagę uwzględniono. Adresy leśne zmieniono na wydzielenie leśne.

3. *Uwaga do zał. 5, Lp. 14, 15, 18, 20, 21, 22, 23, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 43, 44 Niezbędne jest wskazanie źródła finansowania zadań – zatem należy dodać zapis „po uzyskaniu zewnętrznych środków finansowych na wykonanie zadania”.*

Uwagi nie uwzględniono. Zgodnie z wytycznymi Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w zarządzeniu nie można warunkować wykonania działań od pozyskania środków finansowych.

4. *Uwaga do zał. nr 5, Lp. 25, 30, 33 Zapis: „Pozostawianie w drzewostanie martwych drzew stojących do naturalnego rozkładu, z uwzględnieniem BHP (jeżeli posusz zagraża bezpieczeństwu, należy go składować w miejscu gdzie nie będzie zagrażał, w obrębie płatu siedliska). W przypadku zagrożenia trwałości lasu ze strony szkodników (cetyniec większy i przyplaszczek granatek na sośnie zwyczajnej, jesionowiec pstry na jesionie wyniosłym, ogłodek wiązowiec na wiązach oraz opiętki na dębach) usuwanie posuszu tych gatunków bez ryzyka pojawienia się gradacji szkodnika oraz w przypadku posuszu lipowego, klonowego, grabowego oraz bukowego wskazane jest pozostawienie posuszu wydzielającego się naturalnie”, proponuje się skorygować na poniższy, który w pełni wyraża potrzebę pozostawienia drewna martwego z uwzględnieniem potrzeb ochrony lasu i bezpieczeństwa ludzi: „Kontynuowanie w ramach gospodarki leśnej działań mających na celu pozostawienie martwego drewna, za wyjątkiem koniecznych zabiegów wynikających z zakresu ochrony lasu i zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego”.*

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano dotychczasowe zapisy zgodnie z wnioskiem.

5. *Uwaga do zał. nr 5, Lp. 26. Należy odstąpić do wskazywania konkretnych składów gatunkowych na rzecz zapisu: „W przypadku grądów wysokich w miarę możliwości preferować składy gatunkowe z przewagą dębu”.*

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano dotychczasowe zapisy we wskazanym zakresie.

6. *Uwaga do zał. nr 5, Lp. 27. Zapis „Pozostawienie w drzewostanie martwych drzew stojących do naturalnego rozkładu na „pozostawienie w drzewostanie martwych drzew stojących do naturalnego rozkładu za wyjątkiem koniecznych zabiegów wynikających z zakresu ochrony lasu i zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego”.*

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano dotychczasowe zapisy we wskazanym zakresie.

V Nadleśnictwo Brodnica

1. *Uwaga do załącznika nr 3. Spośród potencjalnych zagrożeń dla siedlisk 3140 i 3150 wymieniono jazdę na pojazdach niezmotoryzowanych, pomijając pojazdy zmotoryzowane, których wpływ na stan siedliska jest nieporównywalnie większy. Zapis należy uzupełnić o pojazdy zmotoryzowane.*

Uwagi nie uwzględniono. W opinii tut. Organu ruch pojazdów zmotoryzowanych nie stanowi zagrożenia dla utrzymania właściwego stanu ochrony wskazanych siedlisk wodnych – 3140 i 3150. Nadmienić należy, że zapis odnoszący się do ruchu pojazdów niezmotoryzowanych jest częścią nazwy zagrożenia sformułowanego w zał. 5 do wytycznych do sporządzenia Standardowego Formularza

Danych. W związku z powyższym nie podlega on modyfikacjom. Z zamieszczonego w załączniku do zarządzenia opisu zagrożenia wynika, że dotyczy ono ogólnej presji rekreacyjno-turystycznej, a zatem różnych form rekreacji uprawianej w terenie, powodujących zaśmiecanie, zanieczyszczanie terenu, niszczenie siedlisk i niszczenie roślin.

2. *Potencjalne zagrożenie pod nazwą „nieznane zagrożenie lub nacisk” sformułowane dla siedlisk 6430 i 91T0 jest kompletnie niezrozumiałe – proszę o wyjaśnienie treści.*

Uwagę uwzględniono. Nazwa zagrożenia „nieznane zagrożenie lub nacisk” jest zgodna z zał. 5 do wytycznych do sporządzenia Standardowego Formularza Danych. Zapis taki wynika z braku dostatecznej wiedzy o występowaniu wskazanych siedlisk w granicach obszaru Natura 2000. W związku z tym w ramach działań ochronnych zaplanowano uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony. Zapisy w załączniku nr 3 zmodyfikowano – dodano opis, że w stosunku do siedlisk 6430 i 91T0 nie zgromadzono wystarczającej wiedzy o ich występowaniu w obszarze.

3. *Istniejące zagrożenie dla grądu środkowoeuropejskiego lub subkontynentalnego, polegające na usuwaniu martwych i obumierających drzew jest nieprecyzyjne. Chodzić może bowiem tylko o usuwanie nadmiernej ich ilości. Usuwanie obumierających drzew ma miejsce tylko w sytuacji zagrożenia trwałości lasu. Prowadzona od lat wielofunkcyjna gospodarka leśna nie może się opierać o gospodarowanie obumierającym, niepełnowartościowym surowcem. Zarzucanie Lasom Państwowym gospodarowanie spróchniałym drewnem jest opisywaniem rzeczywistości minionej epoki. Nikt bowiem nie jest w stanie gospodarować w obecnej rzeczywistości opierając się na sprzedaży spróchniałego drewna, którego wartość jest często niższa od kosztów jego pozyskania. Obumierające drzewa usuwane są tylko z uwagi na utrzymanie trwałości lasu. Jest więc zabiegiem ratującym nie tylko dla lasu ale i występującego siedliska. Nadmierne usuwanie martwego drewna może być jedynie powodowane naporem miejscowej ludności do taniego opału, powodowane poziomem zamożności i brakiem środków na zakup innego opału. Jest to jednak ich prawo nabyte, a jego istnienie sankcjonują międzynarodowe certyfikaty FSC i PEFC. Odebranie ludziom tego prawa z pewnością przyczyni się do wzrostu kradzieży, która na pewno negatywnie wpłynie na stan siedliska. Średnia ilość posuszu stojącego i leżącego grubizny wg inwentaryzacji przeprowadzonej w ramach V rewizji urządzania lasu, przekracza w Nadleśnictwie Brodnica 5,5 m³ grubizny na 1 ha i jest to wielkość optymalna, bo oznacza że są powierzchnie, gdzie ilość ta przekracza 10 m³/1 ha i więcej. Przy tego typu zaleceniach musi wystąpić jakiś umiar.*

Uwagę uwzględniono. Skorygowano zapis na poniższy, który w pełni wyraża potrzebę pozostawiania drewna martwego z uwzględnieniem potrzeb ochrony lasu i bezpieczeństwa ludzi: „Kontynuowanie w ramach gospodarki leśnej działań mających na celu pozostawianie martwego drewna, za wyjątkiem koniecznych zabiegów wynikających z zakresu ochrony lasu i zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego”.

4. *Wymienione potencjalne szkody wyrządzone przez roślinożerców należy zweryfikować do szkód istniejących. Najlepszym dowodem na ich występowanie są ponoszone koszty na ochronę lasu przed zwierzyną.*

Uwagę uwzględniono. Działalność bobrów może wywierać negatywny wpływ na część zasobów siedlisk przyrodniczych występujących w rozpatrywanym obszarze Natura 2000. Zmodyfikowano zapisy odnoszące się do szkód wyrządzanych przez bobra europejskiego w celu ograniczenia presji wywieranej przez ten gatunek. Zaplanowano zatem realizację działań tj.: rozbiórkę tam, montaż syfonów przelewowych, a także ewentualny odłów lub odstrzał osobników bobra.

5. *Uwaga do załącznika nr 5, Lp. 14, 15, 18-23. Zapis dotyczący podmiotu odpowiedzialnego za wykonanie zadań ochronnych należy zmodyfikować wg treści jak w Lp 8, 9, 10, 11, 12, 13. Uzasadnienie: usuwanie nalotów drzew i krzewów, koszenie i usuwanie biomasy z torfowisk i łąk nie jest elementem prowadzenia gospodarki leśnej. Dlatego Nadleśnictwo wprost nie może wystąpić jako wykonujący powyższe prace. W przypadku braku wskazania źródła finansowania niezbędne jest wprowadzenie zapisów proponowanych powyżej.*

Uwagę uwzględniono. Zgodnie ze stanowiskiem Ministra Środowiska wyrażonym w piśmie DP-074-/21460/14/JJ z 29 maja 2014 r. „co do zasady podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie działań ochronnych na obszarze Natura 2000 powinien być organ sprawujący nadzór nad tym obszarem, czyli

z reguły regionalny dyrektor ochrony środowiska, lub właściwy miejscowo nadleśniczy na terenach zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, na którym znajduje się obszar Natura 2000, o czym stanowi art. 32 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody”. Zgodnie art. 32 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody na terenie zarządzanym przez Lasy Państwowe, na którym znajduje się obszar Natura 2000, zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie miejscowy nadleśniczy, zgodnie z ustaleniami planu urządzania lasu. Przyjęto zatem, że podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie działań wykraczających poza PUL będzie właściwy miejscowo nadleśniczy w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa, a w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z właściwym miejscowo regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, natomiast właściciele działek prywatnych będą wykonywać działania na podstawie porozumienia zawartego z właściwym miejscowo regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

6. *Uwaga do załącznika nr 5, Lp. 16 i 17. Z podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie zadań należy wykluczyć Nadleśnictwo Brodnica – brak odpowiednich lokalizacji siedliska.*

Uwagę uwzględniono. Zmieniono zapisy w kolumnie „Podmiot odpowiedzialny za wykonanie” wskazując „Wykonujący prawa właścicielskie na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000”.

7. *Uwaga do załącznika nr 5, Lp. 24. Lokalizacja płatu siedliska tj. 1201018814 dla Nadleśnictwa Brodnica jest zupełnie niezrozumiała, tak samo zresztą jak wykonywanie zrębów na torfowiskach.*

Uwagę uwzględniono. Podany adres leśny zmieniono na wydzielone leśne 12-01-3-12-144-a-00. W odniesieniu zaś do samego działania ochronnego i kwestii rzekomego wykonywania zrębów na torfowiskach, wyjaśniam, że należy unikać wykonywania rębni w pasie 30 m od granic siedliska.

8. *Uwaga do załącznika nr 5, Lp. 25, 30. Uwaga dotycząca stosowania rębni jest ujęta w zasadach hodowli lasu, stąd powielanie jej jest niecelowe. Działanie ochronne wymienione w przypadku zagrożenia ze strony szkodników lasu należy uszczegółowić na treść: „w przypadku zagrożenia trwałości lasu ze strony szkodników grzybowych lub owadźcych (np. cetyniac większy...)” – ryzykowne jest bowiem zawężanie szkodników tylko do niektórych gatunków owadów. Działania ochronne polegające na pozostawianiu w drzewostanie martwych drzew stojących do rozkładu, z uwzględnieniem BHP należy zmienić na: „z uwzględnieniem bezpieczeństwa ludzi i trwałości lasu”.*

Uwagę uwzględniono. Zapisy dot. zagrożenia trwałości lasu ze strony szkodników zostały zmienione zgodnie z propozycją, natomiast treść odnosząca się do usuwania martwych drzew wg zasad BHP zmodyfikowano na „kontynuowanie w ramach gospodarki leśnej działań mających na celu pozostawienie martwego drewna, za wyjątkiem koniecznych zabiegów wynikających z zakresu ochrony lasu i zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego”.

9. *Uwaga do załącznika nr 5, Lp. 26. Działanie ochronne polegające na zakazie wprowadzenia gatunków obcych geograficznie na siedlisku cennym jest pozbawiane merytorycznych podstaw, w Lasach Państwowych gatunków obcych nie wprowadza się w ogóle.*

Uwagi nie uwzględniono. Zakwestionowany zapis zmodyfikowano pozostawiając następującą formę: „Wprowadzanie w odnowieniach gatunków zgodnych z naturalnym zasięgiem, do których nie zaliczają się m.in.: dąb czerwony, daglezja”.

10. *Uwaga do załącznika nr 5, Lp. 27. Działanie ochronne polegające na pozostawianiu drzew martwych i stojących do naturalnego rozkładu winno brzmieć „z uwzględnieniem bezpieczeństwa ludzi i trwałości lasu”.*

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano dotychczasowy zapis na następujący „zapobiegnięcie skutkowi w postaci zubożenia zasobów martwego drewna w siedlisku poprzez pozostawianie w drzewostanie martwych drzew z uwzględnieniem bezpieczeństwa ludzi i trwałości lasu”.

11. *Uwaga do załącznika nr 5, Lp. 29, 32. Opis działania ochronnego mówiącego o preferencji siedliska cennego nad ochroną bobra wymaga bezwzględnej doprecyzowania. Tak zapisanego zadania nie sposób zrealizować – jest niezrozumiałe. Z tych względów należy również podmioty odpowiedzialne ograniczyć do zapisu jak w Lp. 9.*

Uwagę uwzględniono. W odniesieniu do możliwej sprzeczności pomiędzy ochroną bobra europejskiego, a obowiązkiem zachowania siedlisk przyrodniczych i stanowisk gatunków roślin, będących również przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000, priorytet ochrony przyznano siedliskom przyrodniczym i stanowiskom roślin zagrożonych na skutek działalności bobrów. Odpowiedzialnym za realizację tego działania będzie RDOŚ na podstawie porozumienia z właściwym miejscowo Nadleśniczym.

12. *Uwaga do zał. 5, Lp. 33, 34 i 39. Zapis dotyczący działań ochronnych należy skorygować jak dla Lp. 25. Opisywane zadania to elementy gospodarki leśnej i tylko Nadleśnictwa mogą być ich wykonawcą.*

Uwagę uwzględniono. Opinia ta jest zbieżna ze stanowiskiem Ministra Środowiska wyrażonym w piśmie DP-074-/21460/14/JJ z 29 maja 2014 r. „co do zasady podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie działań ochronnych na obszarze Natura 2000 powinien być organ sprawujący nadzór nad tym obszarem, czyli z reguły regionalny dyrektor ochrony środowiska, lub właściwy miejscowo nadleśniczy na terenach zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, na którym znajduje się obszar Natura 2000, o czym stanowi art. 32 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody”. Zmieniono podmiot odpowiedzialny na właściwy miejscowo nadleśniczy na podstawie porozumienia z właściwym miejscowo regionalnym dyrektorem ochrony środowiska. W zakresie działań dokonano zmian jak dla działań nr 25 i 30.

13. *Uwaga do zał. nr 5, Lp. 35, 36, 43, 44, 46, 47, 49. Działania ochronne polegające na wycięciu podszytu winno być sprecyzowane o jaki podszyt chodzi i o jaką jego ilość. Opis podmiotów odpowiedzialnych winien brzmieć RDOŚ Olsztyn, RDOŚ Bydgoszcz, a następnie: „wykonujący prawa właściciela na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000”. Usuwanie podszytu bowiem nie jest elementem prowadzonej gospodarki leśnej stąd proponowany zapis lub wskazanie źródła finansowania.*

Uwagę uwzględniono. Odpowiedzialny za realizację zadań ochronnych wykonywanych na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo, lecz nie objętych gospodarką leśną, jest właściwy miejscowo nadleśniczy na podstawie przepisów prawa ochrony środowiska, a w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia z właściwym miejscowo regionalnym dyrektorem ochrony środowiska (ustanawiającym plan zadań ochronnych). Wprowadzono powyższy zapis do kolumny „Podmiot odpowiedzialny za realizację”.

W przypadku działań nr 44 i 49 zmodyfikowano nieco zakres działania, wykreślając nadzór botanika nad określeniem wilkości powierzchni poddanej zabiegowi. Dodano natomiast zapis „zalecane wykonanie działania po uzyskaniu wcześniejszej opinii eksperckiej”, który nie obliguje do nadzoru nad realizacją prac przez eksperta, pozostawia dowolność w zakresie jej zasięgnięcia, jednakże może pozwolić na doprecyzowanie na gruncie zakresu prac, w tym dotyczącego usunięcia podszytu.

W przypadku działania nr 35 dla siedliska 9110 dodano zapis „do zwarcia na poziomie 20%”, który wynika ze wskazań Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie parametrów stanu tego siedliska oraz wskaźników specyficznej struktury i funkcji. Określenie szczegółowego zakresu prac polegających na wycięciu podszytu oraz określenie częstotliwości prac zostanie wyznaczony na podstawie wyników monitoringu płatów siedliska.

Działania nr 36, 43, 46 i 47 nie dotyczą wycięcia podszytu, w związku z czym nie było możliwości ustosunkowania się do nich.

14. *Uwaga do zał. 5, Lp. 45 i 48. Wykaz podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie jak LP. 44. Sosna wymieniona jako gatunek do podsadzeń, zupełnie się do tego nie nadaje. Dwudziestometrowa odległość ewentualnych podsadzeń od stanowiska leńca i sasanki otwartej to zbyt duży obszar, na którym wprowadzane są ograniczenia, na potrzeby ochrony gatunku wystarczy odległość 10 metrów. Zależy ona od struktury otaczających drzewostanów i ich wieku.*

Uwagi nie uwzględniono. Leniec bezpokwiatkowy jest gatunkiem światłolubnym, a najpoważniejszym zagrożeniem podawanym ogólnie dla populacji tego gatunku jest zacienianie (Załuski T. 2004. *Thesium ebracteatum* Hayne Leniec bezpokwiatkowy. W: Sudnik-Wójcikowska B., Werblan-Jakubiec H. (red.). 2004. Gatunki roślin. Poradnik metodyczny. Ministerstwo Środowiska,

Warszawa. Ss.: 187-190). Sasanka otwarta występuje w miejscach prześwietlonych, o wystawie południowo-zachodniej i południowej, zwykle na skraju borów sosnowych. Sasanki należą do roślin o małej konkurencyjności i dlatego niekiedy korzystna okazuje się umiarkowana ingerencja człowieka na ich siedliskach, prowadząca do zmniejszenia presji ze strony innych gatunków. Może to być np. zmniejszenie zacienienia, ułatwienie kiełkowania nasion przez zapewnienie im dostępu do odsłoniętej powierzchni podłoża itp. (Wójtowicz W. 2004. *Pulsatilla patens* (L.) Mill. Sasanka otwarta. W: Sudnik-Wójcikowska B., Werblan-Jakubiec H. (red.). 2004. Gatunki roślin. Poradnik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. Ss.: 168-171). Biorąc pod uwagę średnią wysokość drzew wymienionych we wskazanych działaniach (25 m – buk, grab, lipa, lub więcej – świerk) wskazana odległość 20 m wokół stanowisk leńca i sasanki jest odległością minimalną dla zapewnienia właściwych warunków świetlnych tym gatunkom roślin.

15. *Uwaga do zał. nr 5, Lp. 47. Grabienie ściółki jako działanie ochronne sprzeczne jest z art. 30 Ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach i przez Nadleśnictwo Brodnica nie będzie wykonywane. Próba wykonywania tych prac przez jakikolwiek inny podmiot spotka się z natychmiastową reakcją.*

Uwagę uwzględniono. Zgodnie z przywołanym artykułem ustawy o lasach rozgarnianie i zbieranie ściółki jest w lasach zabronione. W związku z tym zapis usunięto z zarządzenia i dokumentacji PZO.

VI Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie

1. *Uwaga do załącznika nr 3, Lp. 7, 13, 18, 23. Usunąć zagrożenie „nieznane zagrożenie lub nacisk” i wpisać „brak”.*

Uwagę uwzględniono częściowo. Usunięto zapis „U: Nieznane zagrożenie lub nacisk” dla siedliska 9170 z uwagi na fakt zdefiniowania dwóch innych zagrożeń istniejących dla tego siedliska. Utrzymano zapisy dla pozostałych przedmiotów ochrony. Uznano, że zebrane dane są niewystarczające do określenia istniejących i potencjalnych zagrożeń dla siedlisk: 9170, 6340, 91T0 i 1903 (lipienik Loesela).

2. *Uwaga do zał. nr 5, Lp. 14, 18, 21, 22, 23, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 43, 44. Niezbędne jest wskazanie źródła finansowania zadań – zatem należy dodać zapis „po uzyskaniu zewnętrznych środków finansowych na wykonanie zadania”.*

Uwagi nie uwzględniono. Zgodnie z wytycznymi Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w zarządzeniu nie można warunkować wykonania działań od pozyskania środków finansowych

3. *Uwaga do zał. nr 5, Lp. 16 i 17. Wykreślić Nadleśnictwo Lidzbark jako „podmiot odpowiedzialny za wykonanie” – wskazany „obszar wdrażania” nie dotyczy gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Lidzbark.*

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano zapisy we wskazanych działaniach. Odpowiedzialne za ich realizację będą podmioty wykonujące prawa właścicielskie na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.

4. *Uwaga do zał. nr 5, Lp. 25, 30, 33. Zapisy w części zmienić na „w przypadku zagrożenia trwałości lasu ze strony czynników biotycznych, wskazane jest usuwanie drzew zasiedlonych, ...”; nieuzasadnione ograniczenie listy do wybranych gatunków owadów; zapisy w części zmienić na „... przy odnawianiu sosny stosować rębnie zupełne...”.*

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano dotychczasowe zapisy na: „w przypadku zagrożenia trwałości lasu ze strony szkodników grzybowych lub owadzych (np. cetyniec większy ...) usuwanie posuszu tych gatunków jest wskazane”.

5. *Uwaga do zał. 5, Lp. 25, 30, 37, 39. W każdym z tych działań należy ograniczyć się do zapisu preferującego stosowanie rębni złożonych – niewskazane jest wymienianie grup rębni, które mogą ulec zmianie.*

Uwagę uwzględniono. Usunięto zapis „(II, III, IV, V)”.

6. *Uwaga do zał. nr 5, Lp. 26. Niewłaściwy jest zapis powołujący się na składy upraw zawarte w Zasadach Hodowli Lasu, które nie są obowiązującymi dla Nadleśnictw; składy odnowień dla poszczególnych typów siedliskowych lasu ustala się na etapie tworzenia planu urządzenia*

lasu, podczas posiedzenia Komisji Założeń Planu, opierając się głównie na „Siedliskowych Podstawach Hodowli Lasu”, które zawierają przypisanie właściwych zespołów roślinnych do typów siedliskowych lasów; proponowany zapis „W przypadku grądów wysokich w miarę możliwości preferować składy gatunkowe z przewagą dębu”.

Uwagę uwzględniono. Zmodyfikowano dotychczasowe zapisy we wskazanym zakresie.

7. *Uwaga do zał. nr 5, Lp. 27. „Pozostawienie w drzewostanie martwych drzew stojących do naturalnego rozkładu” – dodać zapis „z uwzględnieniem BHP i trwałości drzewostanu”.*

Uwagę uwzględniono. Zapis został zmodyfikowany na następujący: „kontynuowanie w ramach gospodarki leśnej działań mających na celu pozostawienie martwego drewna, za wyjątkiem koniecznych zabiegów wynikających z zakresu ochrony lasu i zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego”.

8. *Uwaga do zał. nr 5, Lp. 37 i 44. „Zwarcie... 70%” - zapis niepoprawny; zwarcia drzewostanu nie określa się w procentach w związku z tym czynnik niemożliwy do określenia; zapis należy usunąć.*

Uwagę uwzględniono częściowo. Zmieniono wskazany zapis na „dążenie do osiągnięcia zwarcia drzew w I i II piętrze na poziomie nie więcej niż 0,7 łącznie”.

VII Nadleśnictwo Lidzbark

1. *Nawiązując do naszego pisma zn. spr. ZG-732N-3/13 z dnia 19.12.2013 r. i zapisu w nim: „11. Wg zapisów zał. nr 1 do SIWZ (str. 15 załącznika) wykonawca PZO w terminie 7 dni od daty zakończenia każdego spotkania dyskusyjnego zobowiązany jest do zamieszczenia raportu na temat przedmiotu prac i ustaleń ze spotkania na Platformie Informacyjno-Komunikacyjnej. Spotkanie miało miejsce 11 grudnia br., do tej pory nie opublikowali Państwo ww. raportu na stronie PIK. Wygląda to na zlekceważenie zapisów SIWZ, jak i interesu stron i członków Zespołu Lokalnej Współpracy. Informuję, że na Platformie wspomniany raport się nie ukazał. Wielokrotnie interweniowaliśmy w tej sprawie u wykonawcy PZO, jak i u Pani Mirowskiej-Ibron (Planisty Regionalnego w RDOŚ Olsztyn). Niestety obie strony nie rozwiązały tego problemu, zatem nie zrealizowano zapisów SIWZ ogłoszonego postępowania przetargowego.*

Uwagi nie analizowano. Uwaga nie dotyczy zapisów projektu zarządzenia poddanych konsultacjom społecznym.

2. *W załączniku nr 5 do projektu zarządzenia, Lp.: 18-19 w kol. 4 napisano Nadleśnictwo Lidzbark, a po nim numery wydziałów leśnych. Przed numerem 12-01-3-11-2-e-00 należy wpisać „Nadleśnictwo Brodnica” ponieważ od tamtego wydziału zaczyna się numeracja lasów brodnickich.*

Uwagę uwzględniono. W wymienionych działaniach ochronnych wpisano Nadleśnictwo Brodnica w związku z lokalizacją płatów siedliska w jego zasięgu.

3. *W każdym przypadku planowanych działań ochronnych nie stanowiących działań z zakresu gospodarki leśnej należy w każdym wierszu ująć zapis: „wykonujący prawa właścicielskie (i/lub) Nadleśnictwo Lidzbark (i/lub) Nadleśnictwo Brodnica jako wykonawca po uzyskaniu środków finansowych na wykonanie zadania”.*

Uwagi nie uwzględniono. Zgodnie z wytycznymi Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w zarządzeniu nie można warunkować wykonania działań od pozyskania środków finansowych. Podmiotem odpowiedzialnym za realizację działań prowadzonych na terenie zarządzanym przez Lasy Państwowe, lecz wykraczających poza działania zapisane w PUL, będzie właściwy miejscowo nadleśniczy działający na podstawie porozumienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

4. *W załączniku nr 1 do niniejszego pisma znajduje się szczegółowa tablica dotycząca wydziałów zaliczonych do siedlisk leśnych i nieleśnych będących przedmiotem ochrony Ostoi Lidzbarskiej. W większości przypadków są to rażące błędy. Przykładem może być zaliczenie piaszczystych plaż i parkingów samochodowych jako siedliska grądowego 9170. Jednostkowa omyłka byłaby zrozumiała, jednak błędnie zidentyfikowanych obiektów jest kilkanaście. W tabeli w kol. 5 Nadleśnictwo Lidzbark podaje przyczyny konieczności wyłączenia danych wydziałów z PZO. Pismem ZG-732N-1/14 z dnia 17.02.2014 r. skierowanym do wykonawcy*

PZO informowaliśmy już o istniejących niedorzecznościach, np. dla oddziałów: 595g, 596d czy 783h. Wspomniane pismo było wysłane również do RDOŚ w Olsztynie. Pomimo tego ponownie wpisano te wydzielenia do projektu zarządzenia.

Uwagę uwzględniono. Dokonano stosownych zmian w zarządzeniu i dokumentacji planu, dotyczących korekty numeracji wydzielen lub usunięcia wydzielen zgodnie z wnioskiem.

5. *W załączniku nr 2 do niniejszego pisma znajduje się wydzielenie, które należy włączyć do PZO. Niezrozumiałym dla nas jest fakt pominięcia wymienionego wydzielenia, podczas gdy w innych miejscach, czyli w oddz. 712b, 712d, 739d będących litymi drzewostanami sosnowymi, z borówką czernicą w runie (pokrycie 100%), z leszczyną w podszycie na 50% powierzchni, „odkryto” świetlistą dąbrowę i ujęto ją bezpodstawnie z PZO.*

Uwagę uwzględniono. Zgodnie z danymi wektorowymi opisującymi położenie siedlisk w obszarze wynika, że wskazane wydzielenie 739g znajduje się w granicach siedliska 9110 i jest objęte działaniami ochronnymi zaplanowanymi dla tego siedliska w ramach PZO. Omyłkowo nie zostało jednak ono wpisane w projekcie zarządzenia. Uzupełniono brakujące wydzielenie w dokumentacji PZO i projekcie zarządzenia.

Źródła finansowania PZO planuje się pozyskać z funduszy wspierających finansowo działania ochronne na obszarach cennych przyrodniczo, np. WFOŚiGW w Olsztynie, WFOŚiGW w Toruniu, NFOŚiGW, EFRR, PROW. Ponadto wskazanie możliwości finansowania PZO z ww. źródeł nie obliguje do pozyskania środków tylko z tych źródeł, a jedynie stanowi wskazanie takiej możliwości. Jednocześnie powyższe nie wyklucza korzystania, np. z dopłat rolnośrodowiskowych. Warto również dodać, że działania ochronne mogą być realizowane w ramach gospodarki leśnej prowadzonej przez PGL Lasy Państwowe.

Po zapewnieniu udziału społeczeństwa projekt niniejszego zarządzenia został pozytywnie zaopiniowany przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody w Bydgoszczy uchwałą nr 1/2015 z dnia 4 lutego 2015 r.

Projekt zarządzenia na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206, z późn. zm.) został uzgodniony przez: Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego pismem znak: PN 0521.14.2015 z dnia 18 lutego 2015 r., Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego znak WSRRW.II.710.02.2015 z dnia 26 lutego 2015 r. i Wojewodę Mazowieckiego pismem znak LEX-III.0521.2.4.2015.LK z dnia 24 lutego 2015 r.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie, w myśl art. 46 cyt. ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, obwieszczeniem znak: WOPN-OON.082.31.2014.AB z dnia 3 marca 2015 r. podał do publicznej wiadomości informację o przyjęciu dokumentu – planu zadań ochronnych w formie zarządzenia – oraz o możliwościach zapoznania się z jego treścią oraz uzasadnieniem zawierającym informacje o udziale społeczeństwa oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.

Celem wprowadzenia zarządzenia jest wypełnienie delegacji ustawowej zawartej w art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627, z późn. zm.).

2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.

Zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych będzie oddziaływać na:

1. Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska w Olsztynie;
2. Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska w Bydgoszczy;
3. Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska w Warszawie;
4. Nadleśnictwo Lidzbark;
5. Nadleśnictwo Brodnica;
6. właściciele terenu, na którym znajduje się obszar Natura 2000;
7. podmioty nie wymienione powyżej, które znajdują się lub znajdą w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.

3. Konsultacje społeczne.

Akt prawa miejscowego podlega:

1. uzgodnieniu z Wojewodą Warmińsko-Mazurskim, Wojewodą Kujawsko-Pomorskim i Wojewodą Mazowieckim na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206, z późn. zm.);
2. procedurze udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w art. 28 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (j. t. Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.), w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu.

4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.

Zatwierdzony plan zadań ochronnych będzie stanowił podstawę merytoryczną i formalną do aplikowania o środki finansowe do funduszy wspierających czynną ochronę przyrody. Koszty realizacji działań ochronnych mogą być finansowane w szczególności z funduszy zewnętrznych finansujących ochronę środowiska tj. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych. Wysokość dofinansowania będzie decydować o zakresie i terminie realizacji zaplanowanych działań. Część kosztów realizacji działań ochronnych może również pochodzić z budżetu państwa na zasadach ustalonych przez ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013r. poz. 1646, z późn. zm.).

5. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Zarządzenie nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Zarządzenie nie będzie miało wpływu na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Zarządzenie nie będzie miało wymiernego wpływu na sytuację i rozwój regionu.

8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Regulacja objęta zarządzeniem jest objęta prawem Unii Europejskiej.